

Een adellijk echtpaar laat zich opnemen in klooster Oostbroek: 1125

Graaf Dirk VI van Holland legt in een oorkonde vast, dat de edelman Fastrad Scherebard en zijn echtgenote Sophia, bij hun inkleding te Oostbroek aan de abdij Oostbroek verschillende goederen hebben vermaakt, en verklaart dat hij de hem opgedragen voogdij van de abdij nooit in leen zal geven.ⁱ

In de naam van de heilige en ondeelbare Drie-eenheid.

Wij, Theodoricus, graaf van Holland, maken bekend aan het nageslacht dat enige edellieden, te weten Fastrad Scherebard en zijn echtgenote Sophia, de dochter van de graaf van Gulik, geïnspireerd door de Heilige Geest, afstand hebben gedaan van het wereldse leven en hun levenswijze ten goede veranderd. Zij hebben een zekere oord, dat Nieuw Bethlehem of Oostbroek wordt genoemd gekozen om daar, na verandering van kleding, volgens de regels en de kloosterlijke discipline te gaan leven.

Zij hebben hun bezittingen en landgoederen overgedragen. Die zijn gelegen binnen de hieronder genoemde grenzen – van Markemunde tot Overste Mere, van Overste Mere tot Halreberge, van Halreberge tot Durlichtervene – met de kapel die op hun eigen grond binnen deze grenzen was gelegen. Ze hebben dat alles overgedragen, samen met dorpen, cijnzen, horigen, zowel grote als kleine tienden en rechtspraak, weiden, graslanden, bebouwde en onbebouwde akkers, bossen, visrechten, waterlopen, roerende en onroerende goederen, zowel verkregen als nog te verkrijgen, waarover zij vrijelijk konden beschikken. Dit alles hebben zij geschonken aan de geloofsgemeenschap van het klooster van Oostbroek, dat was gesticht ter ere van de heilige Maria, Moeder van God, en van de heilige Laurentius, de kostbare martelaar van Christus, om datvoor altijd in bezit te houden.

Om deze overdracht te bekrachtigen, hebben Ludolphus, de eerste abt van Oostbroek en zijn kloosterbroeders alsmede de genoemde Fastrad, onze dierbare en bijzondere verwant, ons gevraagd om de formele schenking van deze bezittingen met ons zegel te bevestigen. Tevens vroegen zij ons om als voogd van deze bezittingen op te treden.

Wij nu, verlangend naar de beloning van het Eeuwige Leven en met het oog op het toekomstige profijt van de genoemde broeders, hebben onder ede bevestigd dat wij deze bezittingen aan niemand in leen zouden geven, en dat wij – wijzelf, noch onze opvolgers – geen enkele last of heffing zouden opleggen aan de broeder van het klooster, maar dat wij hen getrouw in onze bescherming en onder onze hoede zouden nemen, tot heil van onze ziel en van die van al onze opvolgers.

Opdat dit alles in de komende tijden zeker en onaantastbaar zou blijven, de tijden van onze opvolgers, hebben wij dit bekrachtigd met de afdruk van ons zegel, in tegenwoordigheid van de hieronder genoemde geschikte getuigen:

Walter, abt van Egmond; Hendrik van Sint-Paulus te Utrecht; Meingotus, aartsdiaken te Utrecht; Hermannus, proost van Sint-Jan. En de leken: Theodoricus Weneger, Riquinus van Malberga, Godefridus van Rein, Ghiselbertus en vele anderen. Deze akte is opgemaakt te Utrecht in het jaar van de menswording van de Heer 1125, tijdens de regering van Hendrik.

Originele tekst:

In nomine sancte et individue Trinitatis.

Nos Theodricus comes Hollandie nom facimus successure posteritati, quod quidam nobiles Fastrad Scherebard et uxor ejus Sophia, filia videlicet comitis de Gulike, virtute sancti Spiritus accensi seculo abrenunciantes et in melius vitam commutantes, quemdam locum, qui Nova Bethleem vel Oestbruch est nuncupatus, sub regulari disciplina mutato habitu ad conversandum elegerunt et possessiones suas seu predia, in terminis subternotatis jacentia - a Markemunde usque Overste Mere, ab Overste Mere usque Halreberge, (a Halreberge) usque Durlichtervene cum capella, in proprio fundo in predictis terminis sita, cum villis, censu, litonibus, decimis tam majoribus quam minoribus justiciis, pratis, pascuis, campis cultis et incultis, silvis, piscariis, tractibus aquarum, mobilibus et irnmobilibus, acquisitis et aequirendis, quas libere possederunt, eidem ecclesie, in honore sancte Marie Dei genitricis et sancti Laurencii preciosi martyris Christi fundate in perpetuum possidendas tradiderunt.

Ad hujus igitur facti testimonium corroborandum Ludolphus, eiusdem loci abbas primus, cum conventu fratrum suorum, et predictus Fastradus, propinquus noster et speciali dilectione familiaris, harum possessionum solemnem donationem sigilli nostri impressione muniri pecierunt et nos in advocatum harum possessionum elegerunt. Nos vero ob remunerationem eterne vite imposterum utilitati predictorum fratrum consulentes, jurejurando firmavimus, quod nulli homines, neque nos neque successores nostri, eam in feodum traderemus, nullas omnino exactiones in homines eorum faceremus, set pro remedio anime nostre et omnium sucessorum eam in defensione et tuitione nostra fideliter haberemus.

Ut autem hec rata et inconvulsa per succedentia successorum nostrorum tempora permaneant, sigilli nostri impressione signavimus, suhternotatis idoneis testibus: Walterus abbas Egmondanus , Henricus sancti Pauli in Trajecto . Meingotus major in Trajecto prepositus, Hermannus ad sanctum Johannem prepositus. Layci: Theodricus Weneger , Riquinus de Malberga, Godefridus de Rein, Ghiselbertus et alii quamplures.

Acta sunt hec Trajecti anno incarnationis dominice MCXXV , regnante Henrico Romanorum imperatore, anno regni ejus XXVII, imperii vero XII, indictione decima, feliciter

Aantekening over de bovengenoemde oorkonde uit 1125.

Dat hebbe ic verstaen van luden van der Niewer Vaerd, die soude ic wel doen spreken, hadde yeghes te doene, dat si hoirden haren vader zegghen, dat si enen brief zaghen, aldus sprekende van ouden tiden:

„Ic Fastraet Skerebaerd ende miin wiif Zophie hebben ghewandelt onse leven ende siin gevallen in een beter, wairbi dat wi ghegheven hebben in aelmosse den cloister van Oesbroeke

al dat leecht binnen desen palen, dat es van der Opperster mere ten Hoghen Alderberghe, van den Hoghen Alderberghe op Dorlechten-venne, van der Dorlechten-venne op Hoemairleede toten Boteroleete). Ende omme die meere zekerhede hebben wi ghebeden den grave Dieric, dat hiet gheconfirmeert hevet, etc.”

Binnen desen palen soude legghen Gastele ende Barlebosch ende die monekehof te Louvendonch etc.

Ende oec es luden te ghedenken, die noch leven, dat die here van Striene dede ontsegghen die moneke, omme dat si siin goet bezaten, ende dat si haeren pais yeghen hem maecten omme CC ponden mids bede van den here van Breda ende van anderen vreenden, diet verbaden den her van Striene.

Hertaling:

Dat heb ik vernomen van mensen uit de Nieuwer Vaart; die zou ik als men dat wenst als getuigen op kunnen voeren, want zij hebben hun vader horen zeggen dat hij een brief had gezien, die weergaf wat in vroegere tijden is afgesproken:

“Ik, Fastrad Skerebaerd, en mijn vrouw Sophia hebben onze levenswandel veranderd en zijn in een betere staat gekomen, waarbij wij als liefdegift alles wat binnen de volgende grenzen ligt, aan het klooster van Oostbroek hebben geschonken:

Van het Opperste Mere tot de Hoge Alderberg, van de Hoge Alderberg tot Dorlichtenvenne, van Dorlichtenvenne tot Hoemairlede tot aan de Boteroliet. En om dit nog eens te bevestigen, hebben wij graaf Dirk gevraagd dit vast te leggen, die dit inderdaad gedaan heeft’.

Binnen deze grenzen zouden Gastel en Barlebosch liggen, evenals de Monnikshof te Louvendonk

Mensen die nu nog leven hebben herinneren zich, dat de heer van Strijen de monniken heeft aangezegd dat hij hun het bezit van deze goederen betwistte, ze waren van hem, en dat zij een schikking met hem hebben getroffen voor tweehonderd pond, met tussenkomst van de heer van Breda en van andere vrienden, die het de heer van Strijen hebben ontraden [het bezit op te eisen].

ⁱ Bron: C. Pijnacker Hordijk ed. 'Twaalf onuitgegeven oorkonden uit de twaalfde eeuw'. In: *Bijdragen en mededeelingen van het Historisch Genootschap(gevestigd te Utrecht)*, 30^e deel (Amsterdam 1909), 198-230, m.n. 205-210.